

Робота на здобуття премії Президента України для молодих учених в 2024 році

Технології швидкого відновлення зруйнованих конструкцій, будівель і споруд

Автор:

ОНИЩЕНКО Сергій Валерійович - кандидат технічних наук,
доцент кафедри механічної та біомедичної інженерії
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ

- ❖ **Відбудова** зруйнованих внаслідок воєнних дій **конструкцій, будівель і споруд** є важливою складовою **обороздатності** та **відновлення економіки** країни.
- ❖ **Житлові, промислові та логістичні об'єкти** потребують **раціональних та ефективних рішень** щодо їх швидкого введення в експлуатацію.
- ❖ Перспективним напрямком відновлення зруйнованої інфраструктури є технології, в яких використовуються **сучасні композитні матеріали**, наприклад, **еластомерно-тросові ванти** для **утримання сталезалізобетонних конструкцій**.
- ❖ Перевага таких технологій у **суттєво меншій металомісткості** за рахунок застосування вантової системи їх підвішування. Це **зменшує вартість відновлення** або зведення споруди.
- ❖ **Тривала експлуатація** таких виробів у індустрії **показала їх значну довговічність та високу надійність**.
- ❖ Досягається **можливість створення та виготовлення** широкого спектру структурно-ортотропних **композитних вантових канатів** різної тягової спроможності для **забезпечення необхідної несучої здатності** відбудованих конструкцій і споруд.

Рис. 1 – Зруйнований міст

Розробка технологій швидкого відновлення зруйнованих внаслідок воєнних дій конструкцій, будівель і споруд на основі обґрунтування науково-прикладних засад створення та застосування структурно-ортотропних композитних вантових канатів (СОКВК), є актуальною науково-технічною проблемою, розв'язання якої виконано в роботі

ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ, МЕТА ТА ЗАДАЧІ РОБОТИ

❖ Об'єкт дослідження

Технології відновлення зруйнованих внаслідок воєнних дій конструкцій, будівель і споруд із використанням композитних структурно-ортотропних елементів утримування.

❖ Предмет дослідження

Закономірності силової взаємодії багатопараметричних структурних складових конструкцій, будівель і споруд вантового типу.

❖ Мета роботи

створення і впровадження технологій відновлення зруйнованих внаслідок воєнних дій конструкцій, будівель і споруд країни на основі обґрунтування науково-прикладних засад використання структурно-ортотропних композитних елементів утримування та встановлення закономірностей силової взаємодії їх складових частин.

❖ Задачі дослідження

- побудова моделей структурно-ортотропних композитних вантових канатів як несучих елементів відбудованих інфраструктурних об'єктів;
- дослідження розривів неперервності елементів армування структурно-ортотропних композитних вантових канатів;
- дослідження впливу розташування розривів елементів армування закріпленої на споруді композитної ванти на її напружено-деформований стан;
- встановлення впливу нелінійності деформування складових ванти на її напружено-деформований стан;
- дослідження способу інструментального контролю розривів елементів армування композитної ванти;
- обґрунтування науково-прикладних засад використання структурно-ортотропних композитних елементів утримування конструкцій, будівель і споруд задля створення технологій їхнього швидкого відновлення.

НАУКОВА НОВИЗНА

- ❖ В роботі отримано залежності та закономірності напружено-деформованого стану нового технічного об'єкту - структурно-ортотропного композитного вантового канату, що **дозволило досягнути практичного результату**, який полягає в **обґрунтуванні технологій утримання відбудованих конструкцій і споруд** з використанням композитних тягових органів. Встановлено закономірності напружено-деформованого стану (НДС) СОКВК із порушеною структурою та за нелінійно залежного від деформації модуля зсуву еластомера.
- ❖ **Розроблено алгоритм розрахунку НДС багат шарового тягового органа** із комплексним урахуванням його конструкції, механічних властивостей його складових з ушкодженим довільним елементом армування.
- ❖ **Встановлено характер впливу розташування цілих тросів між ушкодженими** у композитному тягово-несучому органі на максимальні сили розтягу тросів та дотичні напруження в еластичних прошарках між елементами армування.
- ❖ **Встановлені у замкненій формі аналітичні залежності величини електричного струму (опору)** дозволяють в автоматичному режимі аналізувати отримані значення електричних опорів, **визначати появу розриву будь-якого елемента армування** вантового каната.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Поставлені завдання розв'язувались шляхом виконання комплексу досліджень із застосуванням **апробованих аналітичних та чисельних методів**, побудованих на положеннях **механіки пружного тіла та композитних матеріалів**, для розрахунку напружено-деформованого стану композитних виробів, армованих системою паралельних елементів.

ОБЛАСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

- ❖ Транспортна інфраструктура
- ❖ Промислові будівлі
- ❖ Цивільні споруди та конструкції

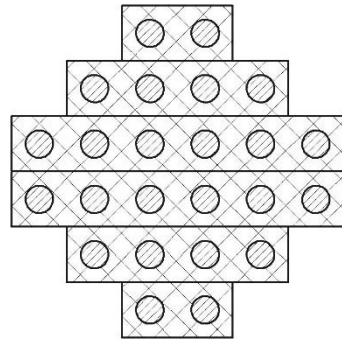

Рис. 2 – Багатошарова ванта необхідної тягової спроможності, складена із композитних еластомерно-тросових канатів

Рис. 3 – Вантовий міст

Рис. 4 – Лінія з виробництва еластомерно-тросових канатів у м. Кривий Ріг

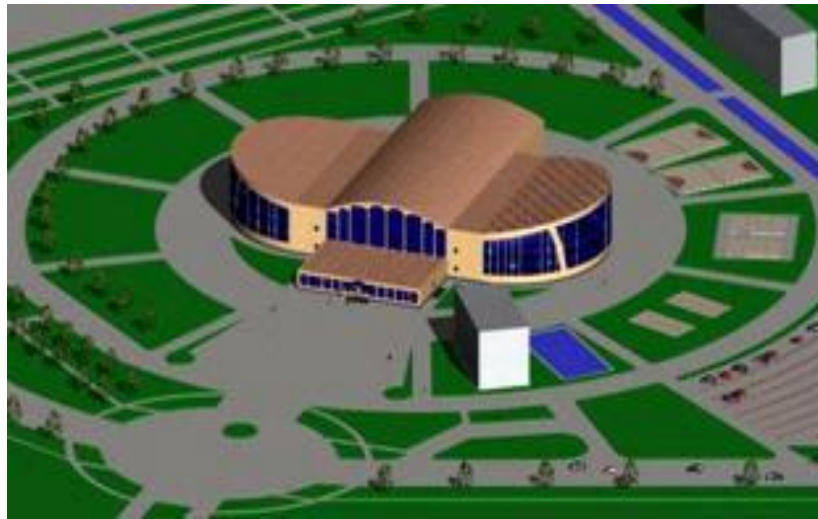

Рис. 5 – Будівля з циліндрично-плитовантовим покриттям (без анкерних опор)

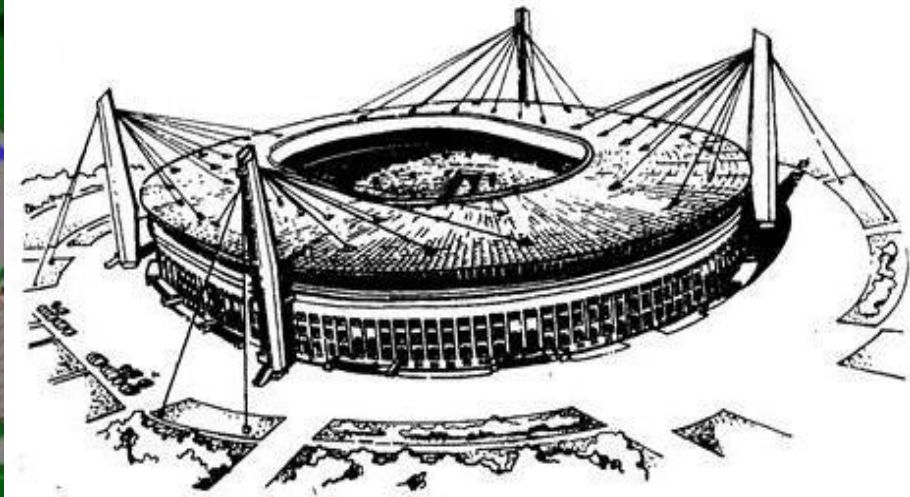

Рис. 6 – Покриття споруди, що утримується анкерними опорами

ПОБУДОВА МОДЕЛІ КОМПЗИТНОГО ВАНТОВОГО КАНАТА

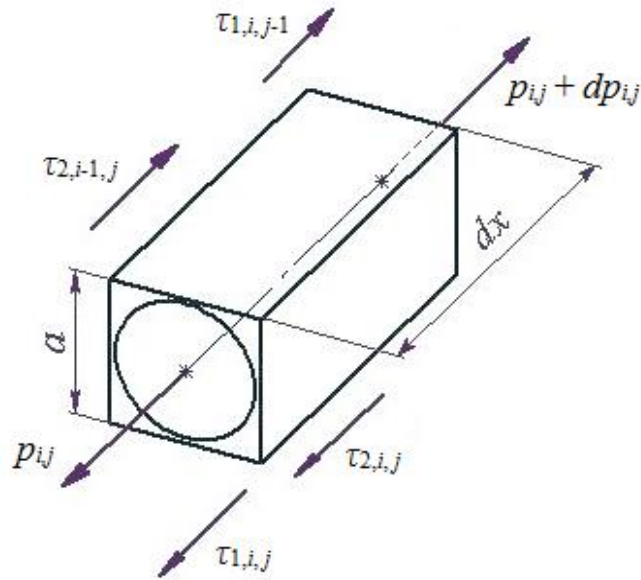

Рис. 7 – Частина матриці малої довжини композиту з волокнами укладеними з кроком a

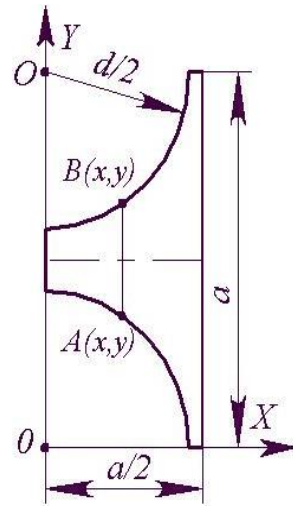

Рис. 8 – Форма частини матриці еластичної оболонки

- ❖ Отрото́пний композит багатосарової конструкції;
- ❖ **Крок укладання** для системи регулярно розташованих волокон a ;
- ❖ Кількість шарів волокон N . Номери шарів j (від 1 до N);
- ❖ В кожному шарі – M волокон. Номери волокон i (від 1 до M);
- ❖ Вісь x паралельно волокнам;
- ❖ Умовно вирізана частина призматичної форми довільного i,j -того волокна разом з матрицею малої довжини dx (Рис. 7).

Умова рівноваги частини матриці з урахуванням лінійного закону Гука при розтягу у формі однорідної системи рівнянь

$$\frac{d^2 u_{i,j}}{dx^2} + \frac{G k_G a}{E F (a-d)} (u_{i,j-1} - 4u_{i,j} + u_{i,j+1} + u_{i-1,j} + u_{i+1,j}) = 0. \quad (1)$$

Прийнята форма рішення однорідної системи рівнянь (1) у вигляді переміщень довільного i,j -того волокна композита.

$$u_{i,j} = \sum_{m=1}^M \sum_{n=1}^N \left[e^{\beta_{m,n} x} \cos(\mu_m (i-0,5)) \cos(\chi_n (j-0,5)) + e^{\beta_{m,n} x} \cos(\mu_m (i-0,5)) + e^{\beta_{m,n} x} \cos(\chi_n (j-0,5)) \right] + \frac{P x}{E F} + \delta,$$

де $\mu_m = \frac{\pi m}{M}$; $\chi_n = \frac{\pi n}{N}$; P – середнє значення зовнішнього зусилля, прикладеного до композиту вздовж його волокон; δ – переміщення композитної конструкції як жорсткого тіла.

РОЗВ'ЯЗАННЯ МОДЕЛІ КОМПЗИТНОГО ВАНТОВОГО КАНАТА

Переміщення волокон орторопного тягового органа регулярної будови в загальній формі

$$u_{i,j} = \sum_{m=1}^M \sum_{n=1}^M \left(A_{m,n} e^{\beta_{m,n} x} + B_{m,n} e^{-\beta_{m,n} x} \right) \cos(\mu_m (i-0,5)) \cos(\chi_n (j-0,5)) + \sum_{m=1}^M \left(A_{m_m} e^{\beta_{m_m} x} + B_{m_m} e^{-\beta_{m_m} x} \right) \cos(\mu_m (i-0,5)) + \sum_{n=1}^N \left(A_{n_n} e^{\beta_{n_n} x} + B_{n_n} e^{-\beta_{n_n} x} \right) \cos(\chi_n (j-0,5)) + \frac{P x}{E F} + \delta, \quad \text{де } A_{m,n}, B_{m,n}, A_{m_m}, B_{m_m}, A_{n_n}, B_{n_n} - \text{масиви коефіцієнтів} \quad (2)$$

Усереднені значення дотичних напружень в еластомерній матриці

$$\tau_{1,i,j} = \frac{G k_G}{a-d} \left(\sum_{m=1}^M \sum_{n=1}^M \left[\left(A_{m,n} e^{\beta_{m,n} x} + B_{m,n} e^{-\beta_{m,n} x} \right) \left(\cos(\mu_m (i-0,5)) \left(\cos(\chi_n (j-0,5)) - \cos(\chi_n (j-1,5)) \right) \right) \right] + \sum_{m=1}^M \left(A_{m_m} e^{\beta_{m_m} x} + B_{m_m} e^{-\beta_{m_m} x} \right) \cos(\mu_m (i-0,5)) + \sum_{n=1}^N \left(A_{n_n} e^{\beta_{n_n} x} + B_{n_n} e^{-\beta_{n_n} x} \right) \left(\cos(\chi_n (j-0,5)) - \cos(\chi_n (j-1,5)) \right) \right), \quad (3)$$

$$\tau_{2,i,j} = \frac{G k_G}{a-d} \left(\sum_{m=1}^M \sum_{n=1}^M \left[\left(A_{m,n} e^{\beta_{m,n} x} + B_{m,n} e^{-\beta_{m,n} x} \right) \left(\left(\cos(\mu_m (i-0,5)) - \cos(\mu_m (i-1,5)) \right) \cos(\chi_n (j-0,5)) \right) \right] + \sum_{m=1}^M \left[\left(A_{m_m} e^{\beta_{m_m} x} + B_{m_m} e^{-\beta_{m_m} x} \right) \cos(\mu_m (i-0,5)) - \cos(\mu_m (i-1,5)) \right] + \sum_{n=1}^N \left(A_{n_n} e^{\beta_{n_n} x} + B_{n_n} e^{-\beta_{n_n} x} \right) \cos(\chi_n (j-0,5)) \right), \quad (4)$$

Внутрішні сили навантаження довільного i, j -того волокна композита.

$$P_{i,j} = \frac{1}{E F} \left(\sum_{m=1}^M \sum_{n=1}^M \left[\left(A_{m,n} e^{\beta_{m,n} x} - B_{m,n} e^{-\beta_{m,n} x} \right) \beta_{m,n} \cos(\mu_m (i-0,5)) \cos(\chi_n (j-0,5)) \right] + \sum_{m=1}^M \left(A_{m_m} e^{\beta_{m_m} x} - B_{m_m} e^{-\beta_{m_m} x} \right) \beta_{m_m} \cos(\mu_m (i-0,5)) + \sum_{n=1}^N \left(A_{n_n} e^{\beta_{n_n} x} - B_{n_n} e^{-\beta_{n_n} x} \right) \beta_{n_n} \cos(\chi_n (j-0,5)) \right) + P. \quad (5)$$

Вирази (2) - (5), доповнені умовами навантаження композитного тягового органа або умовами його приєднання до споруди, становлять модель багатошарового вантового каната.

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗРИВУ НЕПЕРЕРВНОСТІ ТРОСА ВАНТОВОГО КАНАТА

Особливості деформування та навантаження елементів армування в перерізі $z = 0$

$$u_{i,j} = U_0 \begin{cases} 0 & i \neq I \vee j \neq J \\ 1 & i = I \wedge j = J \end{cases}, \quad p_{I,J} = 0.$$

Переміщення перерізу ушкодженого троса

$$U_0 = \frac{P M N}{2 E F} \left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} 2B_{m,n} \beta_{m,n} \cos^2(\mu_m(I-0,5)) \cos^2(\chi_n(J-0,5)) + \sum_{m=1}^{M-1} B_{m_m} \beta_{m_m} \cos^2(\mu_m(I-0,5)) + \sum_{n=1}^{N-1} B_{n_n} \beta_{n_n} \cos^2(\chi_n(j-0,5)) \right)^{-1}. \quad (6)$$

Показники НДС для вант з $i = j$, тросами діаметром 8,25 мм і кроком укладання 1,2d

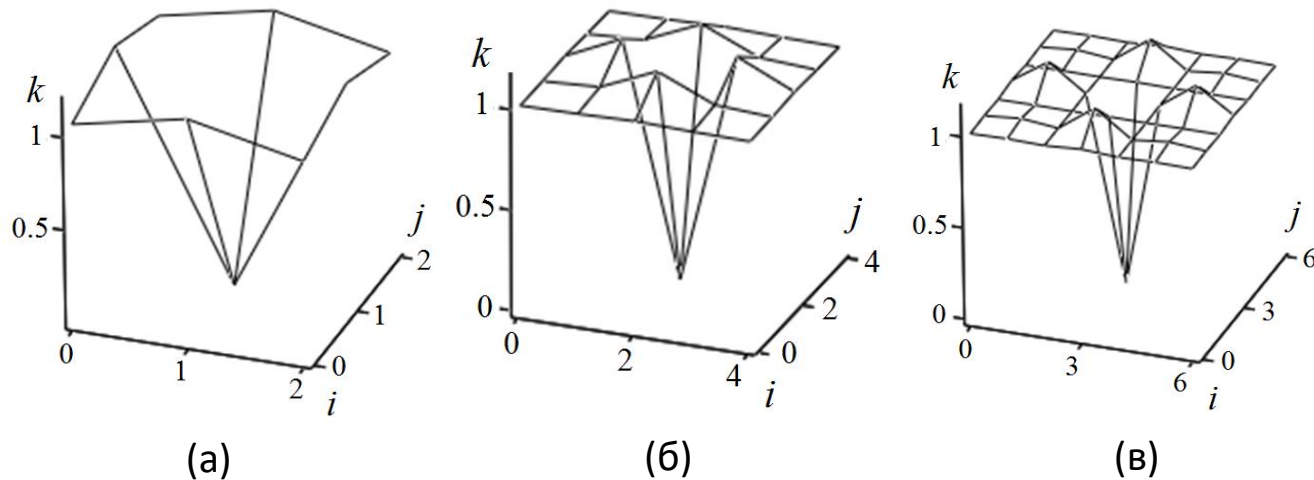

Рис. 9 – Розподіл коефіцієнтів навантаження k

тросів з номерами j, i вант з ушкодженим центральним тросом: ванта з дев'яти (а), двадцяти п'яти (б) та сорока дев'яти (в) тросів

- ❖ Ванта з довільним ушкодженим тросом в перерізі приєднання до споруди, в перерізі $z = 0$.
- ❖ Вісь z спрямована вздовж вант.
- ❖ Трос ушкоджений має I -тий номер в J -тому шарі
- ❖ Ушкоджений трос не обмежений в переміщенні U_0

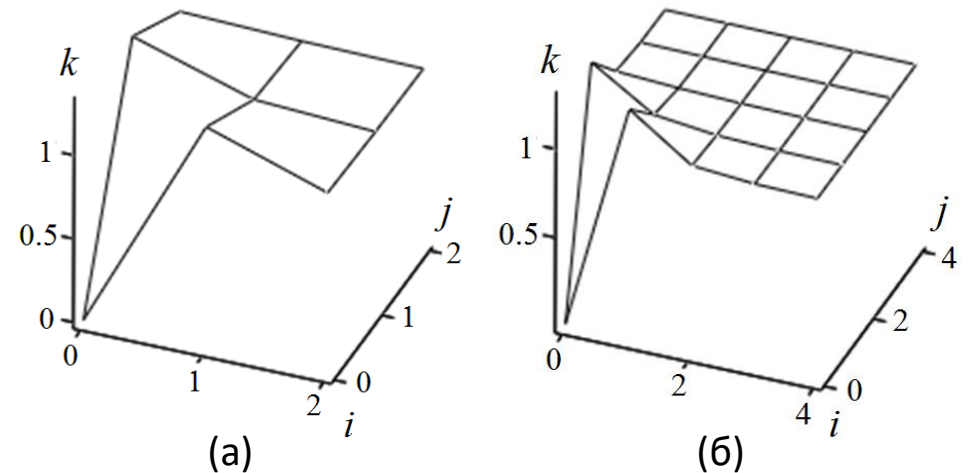

Рис. 10 – Розподіл коефіцієнтів навантаження k

тросів з номерами j, i вант з ушкодженим кутовим тросом: ванта з дев'яти (а), двадцяти п'яти (б) тросів

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗРИВУ НЕПЕРЕРВНОСТІ ТРОСА ВАНТОВОГО КАНАТА

Залежності максимальних коефіцієнтів навантаження тросів від кількості шарів тросів та тросів в шарах

- ❖ Ушкодження одного троса призводить до суттєвої зміни внутрішніх навантажень **лише суміжних тросів** з ушкодженим тросів;
- ❖ **Коли ушкоджений центральний трос** зміна навантажень припадає на **суміжні 4 троси**, навантаження суміжних тросів зростає майже на **20 %**;
- ❖ **Коли ушкоджений крайній трос** зміна навантажень припадає на **2 суміжних троси**, їхні навантаження зростають більш ніж на **31 %**.
- ❖ Більш суттєво впливає **розрив кутового троса** вантового каната на втрату його тягової спроможності;
- ❖ Доцільно приймати **мінімальний запас міцності** вантового гумотросового каната з урахуванням впливу **розриву кутового троса**.

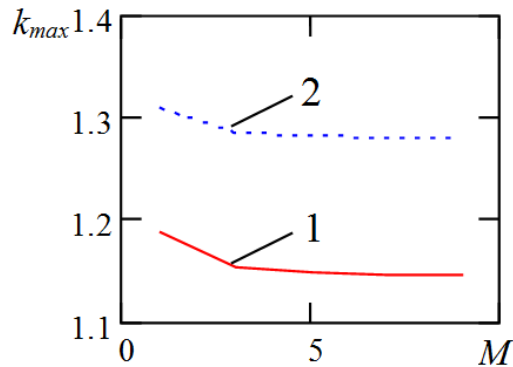

Рис. 11 – Залежність максимальних коефіцієнтів навантаження тросів k_{max} з номерами j, i ванти з ушкодженням центральним **1** та кутовим **2** тросом від кількості шарів тросів M та тросів в шарах M

Умова міцності ванти з ушкодженням (кутовим) тросом

$$p_{1,1} = E F \left(\begin{aligned} & \sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} (A_{m,n} - B_{m,n}) \beta_{m,n} \cos(0,5\mu_m) \cos(0,5\chi_n) + \\ & + \sum_{m=1}^{M-1} (A_{m_m} - B_{m_m}) \beta_{m_m} \cos(0,5\mu_m) + \\ & + \sum_{n=1}^{N-1} (A_{n_n} - B_{n_n}) \beta_{n_n} \cos(0,5\chi_n) \end{aligned} \right) + P \leq [P].$$

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РОЗТАШУВАННЯ РОЗРИВІВ НЕПЕРЕВНОСТІ ВОЛОКОН АРМУВАННЯ ОРТОТРОПНОЇ ЗАКРІПЛЕНОЇ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНІЙ СТАН

Граничні умови взаємодії зі спорудою кінців тягового елемента

- ❖ тяговий композитний волоконний елемент довжиною L ;
- ❖ довільне регулярне розташування волокон у перерізі;
- ❖ розрив неперервності троса на відстані l від одного з країв;
- ❖ ушкоджене волокно має номер I у шарі за номером J ;
- ❖ Початок осі z суміщено з ближнім до перерізу ушкодження волокна кінця тягового елемента зі спорудою;

$$\text{коли } z = 0, \quad u_{i,j} = 0$$

$$\text{коли } z = L, \quad u_{i,j} = u_{i\pm 1, j\pm 1}$$

$$\text{коли } z = l, \quad p_{2,i,j} - p_{1,i,j} = 0$$

$$\text{коли } z = l, \quad u_{2,i,j} - u_{1,i,j} = U_0 \begin{cases} 0 & i \neq I \vee j \neq J \\ 1 & i = I \wedge j = J \end{cases} \wedge p_{2,I,J} = p_{1,I,J} = 0$$

де U_0 – зазор між кінцями волокна, утворений розривом його неперервності, 1 і 2 у індексах – номери відрізків каната.

Вираз розподілу сил між волокнами другого відрізка

$$\left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} \left[\frac{2 \cos(\mu_m(I-0,5)) \cos(\chi_n(J-0,5)) (e^{\beta_{m,n}(z-2L)} - e^{-\beta_{m,n}z})}{e^{-\beta_{m,n}l} - e^{\beta_{m,n}(l-2L)} - \frac{e^{2\beta_{m,n}(l-L)} + 1}{e^{2\beta_{m,n}l} + 1} (e^{-\beta_{m,n}l} - e^{\beta_{m,n}l})} \times \right. \right. \\ \left. \left. \times \beta_{m,n} \cos(\mu_m(i-0,5)) \cos(\chi_n(j-0,5)) \right] + \sum_{m=1}^{M-1} \left[\frac{\cos(\mu_m(I-0,5)) (e^{\beta_{m,m}(z-2L)} + e^{-\beta_{m,m}z})}{e^{-\beta_{m,m}l} - e^{\beta_{m,m}(l-2L)} - \frac{e^{2\beta_{m,m}(l-L)} + 1}{e^{2\beta_{m,m}l} + 1} (e^{-\beta_{m,m}l} - e^{\beta_{m,m}l})} \times \right. \right. \\ \left. \left. \times \beta_{m,m} \cos(\mu_m(i-0,5)) \right] + \sum_{n=1}^{N-1} \left[\frac{\cos(\chi_n(J-0,5)) (e^{\beta_{n,n}(z-2L)} + e^{-\beta_{n,n}z})}{e^{-\beta_{n,n}l} - e^{\beta_{n,n}(l-2L)} - \frac{e^{2\beta_{n,n}(l-L)} + 1}{e^{2\beta_{n,n}l} + 1} (e^{-\beta_{n,n}l} - e^{\beta_{n,n}l})} \times \right. \right. \\ \left. \left. \times \beta_{n,n} \cos(\chi_n(j-0,5)) \right] \right) + P$$

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РОЗТАШУВАННЯ РОЗРИВІВ НЕПЕРЕВНОСТІ ВОЛОКОН АРМУВАННЯ ОРТОТРОПНОЇ ЗАКРІПЛЕНОЇ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНІЙ СТАН

Значення невідомого зазору утвореного внаслідок розриву неперервності троса

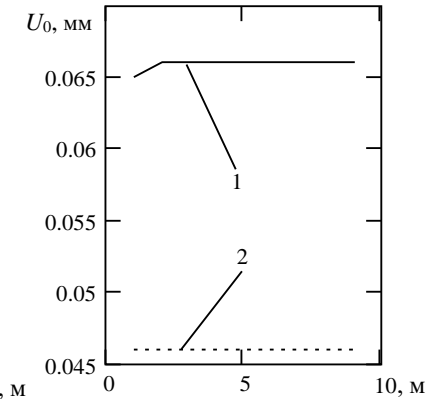
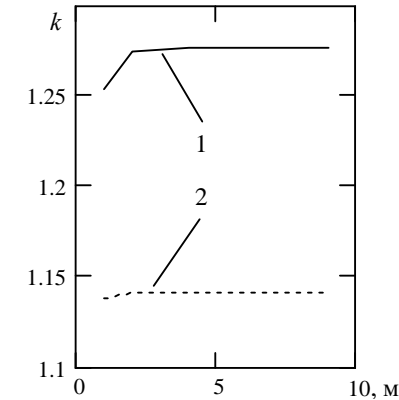
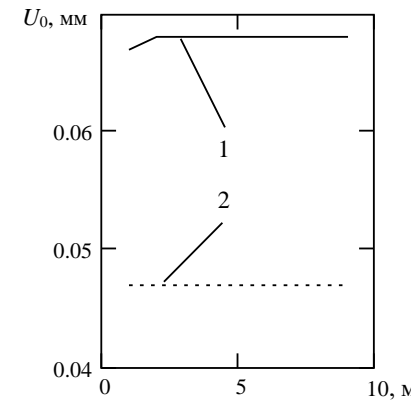
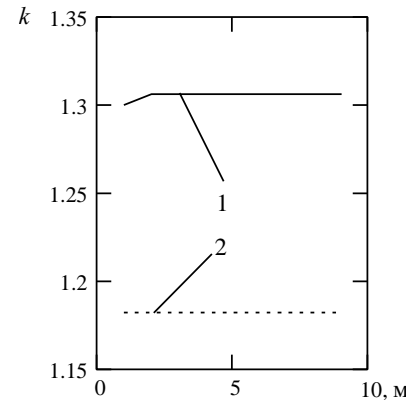
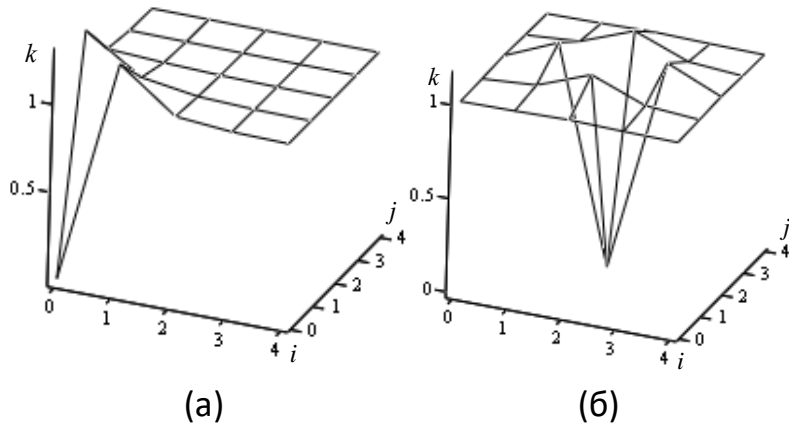
$$U_0 = \frac{M N P}{2 E F} \left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} \left[\frac{\cos^2(\mu_m(I-0,5)) \cos^2(\chi_n(J-0,5)) (e^{\beta_{m,n}(l-2L)} + e^{-\beta_{m,n}l}) \beta_{m,n}}{e^{-\beta_{m,n}l} - e^{\beta_{m,n}(l-2L)} - \frac{e^{2\beta_{m,n}(l-L)} + 1}{e^{2\beta_{m,n}l} + 1} (e^{-\beta_{m,n}l} - e^{\beta_{m,n}l})} \right] + \sum_{m=1}^{M-1} \left[\frac{\cos^2(\mu_m(I-0,5)) (e^{\beta_{m,m}(l-2L)} + e^{-\beta_{m,m}l}) \beta_{m,m}}{e^{-\beta_{m,m}l} - e^{\beta_{m,m}(l-2L)} - \frac{e^{2\beta_{m,m}(l-L)} + 1}{e^{2\beta_{m,m}l} + 1} (e^{-\beta_{m,m}l} - e^{\beta_{m,m}l})} \right] + \sum_{n=1}^{N-1} \left[\frac{\cos^2(\chi_n(J-0,5)) (e^{\beta_{n,n}(l-2L)} + e^{-\beta_{n,n}l}) \beta_{n,n}}{e^{-\beta_{n,n}l} - e^{\beta_{n,n}(l-2L)} - \frac{e^{2\beta_{n,n}(l-L)} + 1}{e^{2\beta_{n,n}l} + 1} (e^{-\beta_{n,n}l} - e^{\beta_{n,n}l})} \right] \right)^{-1}$$

Величини зазорів U_0 , що створюються між кінцями ушкоджених тросів під дією зовнішнього навантаження (розтягу) ортотропного тягового органа, в межах лінійного деформування, пропорційні зовнішньому навантаженню P та залежать і від загальної довжини L , і від відстані від одного з його кінців до перерізу розриву l

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РОЗТАШУВАННЯ РОЗРИВІВ НЕПЕРЕВНОСТІ ВОЛОКОН АРМУВАННЯ ОРТОТРОПНОЇ ЗАКРІПЛЕНОЇ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНІЙ СТАН

Показники НДС для ванти довжиною L з числом $i = j = 5$, тросами діаметром 8,25 мм і кроком укладання $1,2d$. Відстань від одного з кінців ванти до перерізу розриву l .

Рис. 12 – Коефіцієнти розподілу навантажень k в композиті довжиною чотири метри, складеним за схемою 5x5, з ушкодженням в перерізі симетрії волокном: а – кутовим; б – центральним

Рис. 13 – Максимальні абсолютні значення коефіцієнтів розподілу навантажень k (а) та зазорів U_0 (б) за різних довжини зразка складеного за схемою 3x3 з ушкодженням волокном: 1 – кутовим; 2 – центральним

Рис. 14 – Значення максимальних абсолютних значень коефіцієнтів розподілу навантажень k (а) та зазорів U_0 (б) за різних довжини зразка складеного за схемою 9x9 з ушкодженням волокном: 1 – кутовим; 2 – центральним

- ❖ Суттєва різниця в кількості елементів армування вантового каната 9 та 81 (рис. 13 та 14) не супроводжується суттєвою різницею розподілів максимальних внутрішніх сил навантаження елементів армування;
- ❖ Крайові ефекти локальної зміни побудови ванти з вказаними механічними параметрами та вказаної конструкції не перевищують 1,5-2м та не залежать від конструкції ванти;
- ❖ Для вант меншої довжини доцільно використовувати елементи армування меншого діаметра.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РОЗТАШУВАННЯ РОЗРИВІВ НЕПЕРЕВНОСТІ ВОЛОКОН АРМУВАННЯ ОРТОТРОПНОЇ ЗАКРІПЛЕНОЇ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНІЙ СТАН

Показники НДС для ванти довжиною L з числом $i = j = 5$, тросами діаметром 8,25 мм і кроком укладання 1,2d. Відстань від одного з кінців ванти до перерізу розриву l .

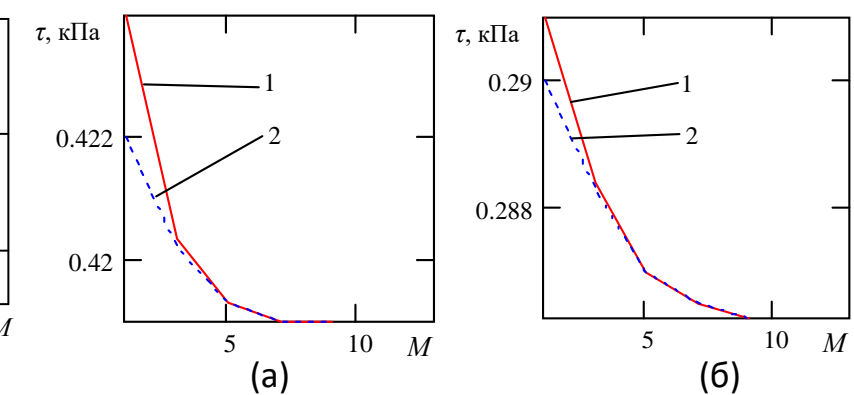
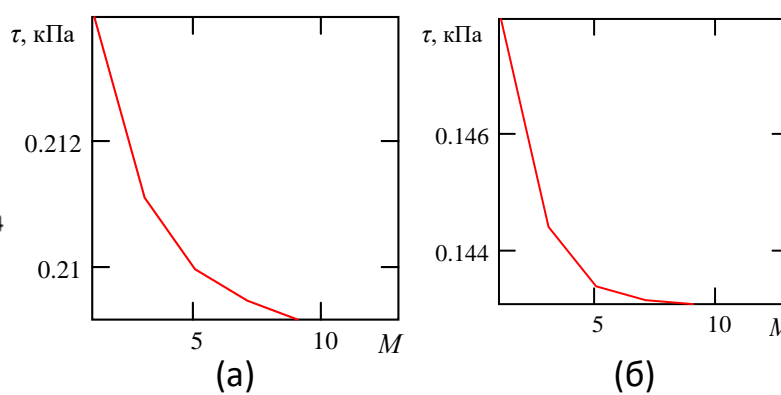
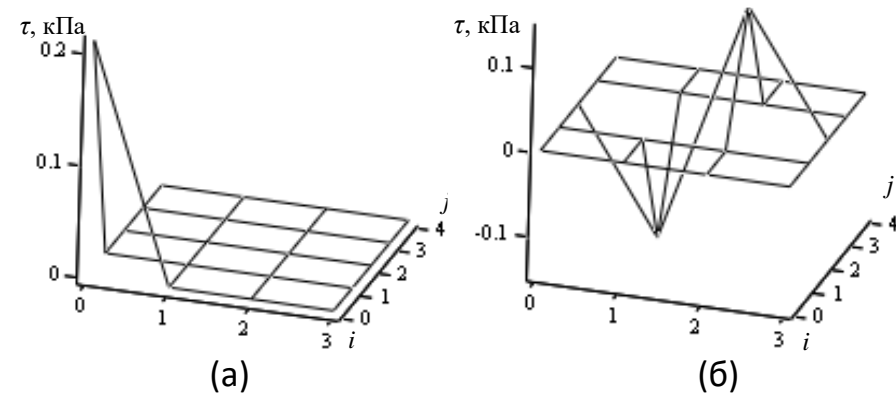

Рис. 15 – Розподіл дотичних напружень τ в неперервному матеріалі, розташованому між елементами армування за номерами i та $i+1$ в шарах за номерами j у ванті довжиною 4 метри, складеним за схемою 5x5, з ушкодженням в перерізі симетрії елементом армування: а – кутовим; б – центральним

Рис. 16 – Розподіл дотичних напружень τ в неперервному матеріалі, розташованому між елементами армування за номерами i та $i+1$ в шарах за номерами j у ванті довжиною 4 метри, складеній за схемою $M \times M$, з ушкодженням в перерізі симетрії елементом армування: а – кутовим; б – центральним

Рис. 17 – Розподіли дотичних напружень τ в неперервному матеріалі, розташованому між елементами армування за номерами i та $i+1$ в шарах за номерами j у вантах довжиною 4 метри, складених за схемами $M \times (M+2)$ (крива 1) та $M \times (M+4)$ (крива 2), з ушкодженням в перерізі симетрії елементом армування: а – кутовим; б – центральним

- ❖ Збільшення кількості шарів лише на два, кількісно суттєво впливає на напружений стан неперервного матеріалу;
- ❖ Відмінність кількості шарів від кількості елементів армування ванти призводить до, практично, подвійного зростання дотичних напружень в неперервному матеріалі ванти з ушкодженням елементом армування.

ВПЛИВ НЕЛІНІЙНОСТІ ДЕФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН

Побудова моделі

Загальний випадок експлуатації ванти – наявність **декількох елементів армування та декількох розривів**.

- ❖ Ванта має **M паралельних волокон в N шарах**, а також **розриви декількох елементів армування в одному перерізі**.
- ❖ **Схема ванти симетрична відносно** площини розташування **розривів** неперервності.
- ❖ Пари номерів розірваних волокон об'єднані у множину $\zeta_\nu \in U_0 \quad (1 \leq \nu \leq \Upsilon)$, де Υ – кількість елементів з розривами неперервності.
- ❖ Невідомі **симетричні переміщення кінців волокон**, утворені розривами їх неперервності $w(I_\nu, J_\nu) \in W \quad (1 \leq \nu \leq \Upsilon)$
- ❖ **Характер переміщень волокон**
$$u_{i,j} = \zeta_\nu \begin{cases} 0 & i \neq I_\nu \vee j \neq J_\nu \\ 1 & i = I_\nu \wedge j = J_\nu \end{cases}$$
 та **внутрішні сили їх навантаження** $p_{I,J} = 0 \quad (i = I_\nu \wedge j = J_\nu)$
- ❖ **Розриви неперервності волокон спричиняють локальний перерозподіл сил** між елементами армування;
- ❖ В перерізі розривів **виникають максимальні сили розтягу волокон та дотичні напруження**;
- ❖ Значення **сил та дотичних напружень** можуть сягати значень, за яких **присутнє нелінійне деформування**;
- ❖ Усі **складові ванти на інтервалі $0 \leq z \leq l$** деформуються в умовах, коли **модулі зсуву матриці та волокон на розтяг менші** за відповідні значення за **лінійного деформування**;
- ❖ Приймається, що **залежності модулів зсуву та розтягу підкоряються лінійно-кусовим законам**, та мають по **дві лінійні частини**.
- ❖ Коли $z > l$ **відсутні умови нелінійного деформування**.

ВПЛИВ НЕЛІНІЙНОСТІ ДЕФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН

Побудова моделі

Переміщення та внутрішні сили навантаження на ділянці з **нелінійним деформуванням**

$$u_{i,j} = \left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} \left[\left(\frac{4}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \zeta_{\nu} \cos(\mu_m(I_{\nu}-0,5)) \cos(\chi_n(J_{\nu}-0,5)) \right) e^{\beta_{m,n}z} + B_{m,n} \left(e^{-\beta_{m,n}z} - e^{\beta_{m,n}z} \right) \right] \times \cos(\mu_m(i+0,5)) \cos(\chi_n(j+0,5)) \right) + \sum_{m=1}^{M-1} \left[\left(\frac{2}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \zeta_{\nu} \cos(\mu_m(I_{\nu}-0,5)) e^{\beta_{m,m}z} + B_{m,m} \left(e^{-\beta_{m,m}z} - e^{\beta_{m,m}z} \right) \right) \cos(\mu_m(i+0,5)) \right] + \sum_{n=1}^{N-1} \left[\left(\frac{2}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \zeta_{\nu} \cos(\chi_n(J_{\nu}-0,5)) e^{\beta_{n,n}z} + B_{n,n} \left(e^{-\beta_{n,n}z} - e^{\beta_{n,n}z} \right) \right) \cos(\chi_n(j+0,5)) \right] \right) + \frac{Pz}{E c_{EF}} + \frac{1}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \zeta_{\nu}$$

Переміщення та внутрішні сили навантаження на ділянці з **лінійним деформуванням**

$$u_{2i,j} = \left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} B_{2m,n} e^{-\beta_{2m,n}z} \cos(\mu_m(i+0,5)) \cos(\chi_n(j+0,5)) + \sum_{m=1}^{M-1} B_{m,2m} e^{-\beta_{m,2m}z} \cos(\mu_m(i+0,5)) + \sum_{n=1}^{N-1} B_{n,2n} e^{-\beta_{n,2n}z} \cos(\chi_n(j+0,5)) \right) + \frac{Pz}{E2 F} + \delta 2,$$

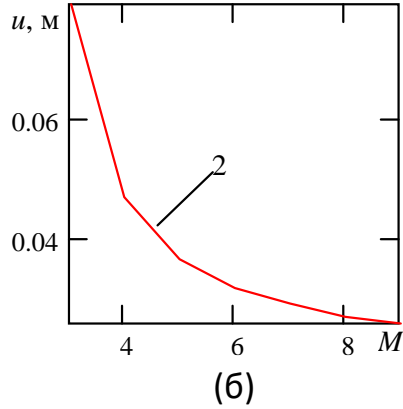
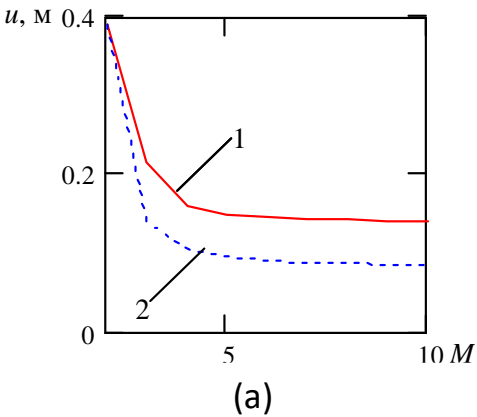
$$P_{i,j} = E c_{EF} \left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} \left[\left(\frac{4}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \left\{ \zeta_{\nu} \cos(\mu_m(I_{\nu}-0,5)) \times \cos(\chi_n(J_{\nu}-0,5)) \right\} e^{\beta_{m,n}z} - B_{m,n} \left(e^{-\beta_{m,n}z} + e^{\beta_{m,n}z} \right) \right) \times \beta_{m,n} \cos(\mu_m(i+0,5)) \cos(\chi_n(j+0,5)) \right] + \sum_{m=1}^{M-1} \left[\left(\frac{2}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \zeta_{\nu} \cos(\mu_m(I_{\nu}-0,5)) e^{\beta_{m,m}z} - B_{m,m} \left(e^{-\beta_{m,m}z} + e^{\beta_{m,m}z} \right) \right) \times \beta_{m,m} \cos(\mu_m(i+0,5)) \right] + \sum_{n=1}^{N-1} \left[\left(\frac{2}{MN} \sum_{\nu=1}^{\Upsilon} \zeta_{\nu} \cos(\chi_n(J_{\nu}-0,5)) e^{\beta_{n,n}z} - B_{n,n} \left(e^{-\beta_{n,n}z} + e^{\beta_{n,n}z} \right) \right) \times \beta_{n,n} \cos(\chi_n(j+0,5)) \right] \right) + P.$$

$$p_{2i,j} = -E F \left(\sum_{m=1}^{M-1} \sum_{n=1}^{N-1} \left[B_{2m,n} e^{-\beta_{2m,n}z} \beta_{2m,n} \times \cos(\mu_m(i+0,5)) \cos(\chi_n(j+0,5)) \right] + \sum_{m=1}^{M-1} B_{m,2m} e^{-\beta_{m,2m}z} \beta_{m,2m} \cos(\mu_m(i+0,5)) + \sum_{n=1}^{N-1} B_{n,2n} e^{-\beta_{n,2n}z} \beta_{n,2n} \cos(\chi_n(j+0,5)) \right) + P$$

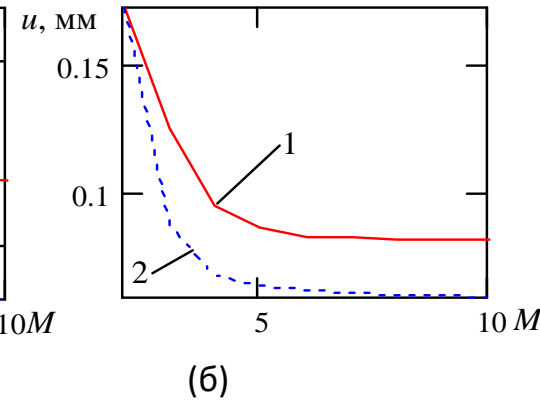
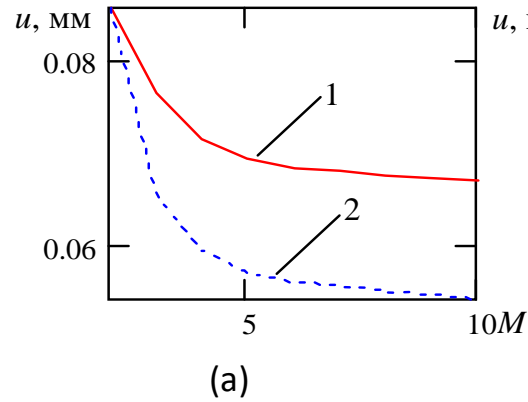

ВПЛИВ НЕЛІНІЙНОСТІ ДЕФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНІЙ СТАН

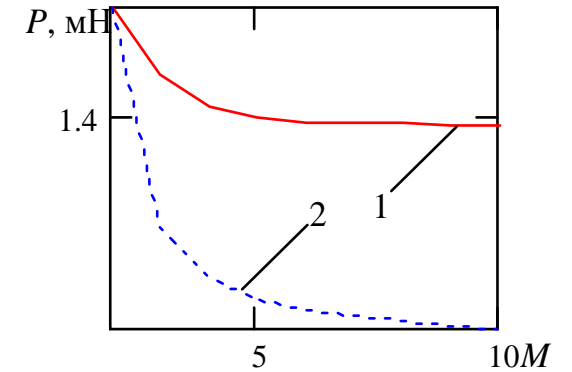
Показники НДС ванти на ділянці з нелінійним деформуванням

Рис. 18 – Залежність довжин ділянок прояву нелінійного закону деформування від кількості волокон M : а) в перерізі $z = 0$, б) в перерізі $z = l$
1 – волокна укладені за схемою $2 \times M$,
2 – волокна укладені за схемою $M \times M$

Рис. 19 – Залежність переміщень ушкодженого волокна від кількості волокон в шарі ванти; а) в перерізі $z = 0$, б) в перерізі $z = l$
1 – волокна укладені за схемою $2 \times M$,
2 – волокна укладені за схемою $M \times M$

Рис. 20 – Залежність максимальних навантажень волокон у разі розриву суцільності кутового волокна
1 – волокна укладені за схемою $2 \times M$,
2 – волокна укладені за схемою $M \times M$

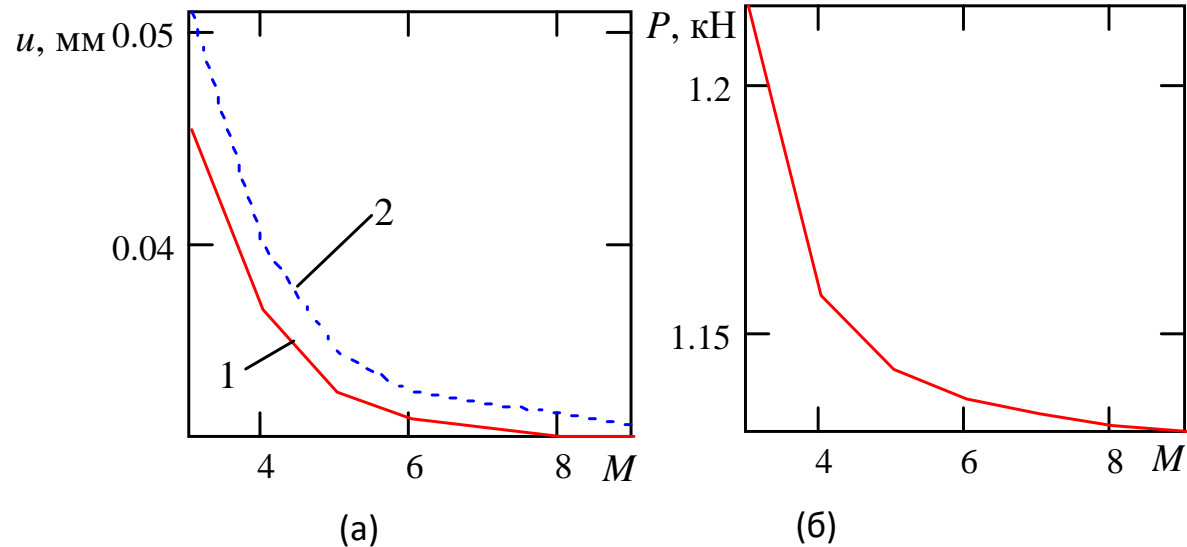
- ❖ Залежності довжин ділянок, на яких навантаження окремих волокон перевищує навантаження лінійного деформування від кількості волокон в шарах ванти нелінійні, спадні;
- ❖ Залежності переміщень ушкодженого волокна від кількості волокон в шарі ванти нелінійні, спадні.

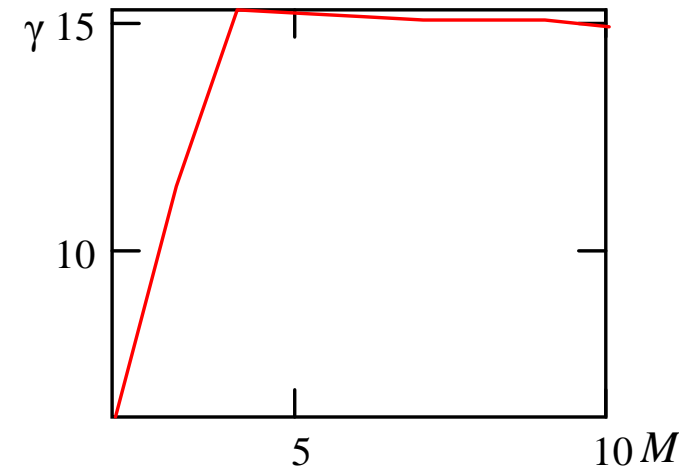

ВПЛИВ НЕЛІНІЙНОСТІ ДЕФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН

Показники НДС ванти на ділянці з нелінійним деформуванням

Рис. 21 – Залежність показників напружено-деформованого стану ванти від кількості волокон M у ванті, складеної за схемою $M \times M$ з ушкодженим центральним волокном: а) переміщення ушкодженого волокна, б) максимальне навантаження волокон ванти
1 – переміщення перерізу $z = 0$,
2 – переміщення перерізу $z = l$

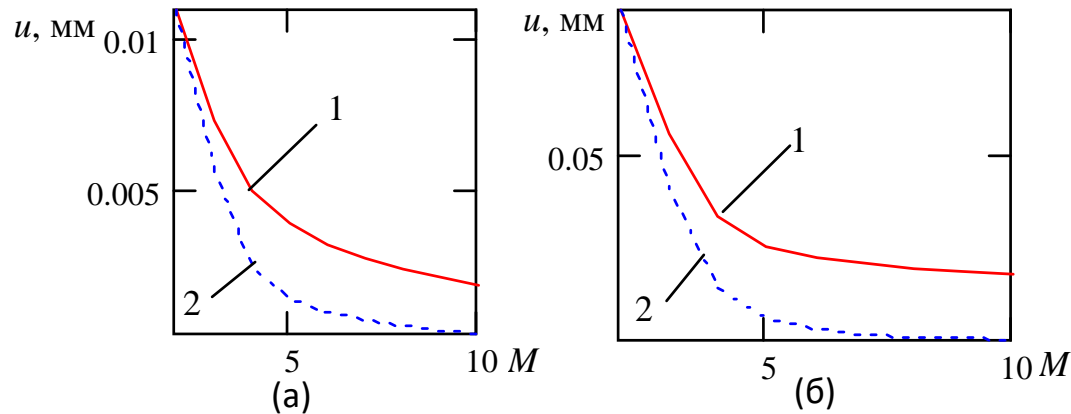

Рис. 22 – Залежність максимальних кутів зсуву матеріалу матриці двохшарової ванти з ушкодженим кутовим волокном від кількості волокон в M шарах ванти складеної за схеми $2 \times M$ та нелінійного деформування її складових

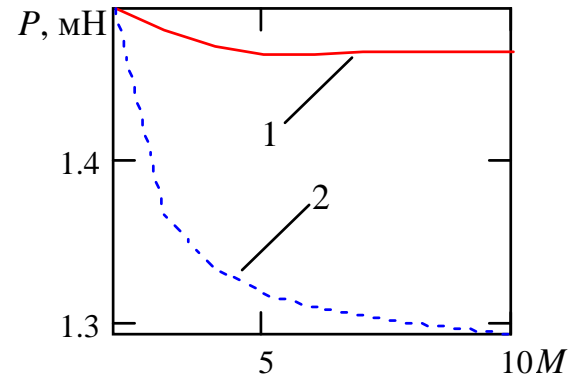

ВПЛИВ НЕЛІНІЙНОСТІ ДЕФОРМУВАННЯ СКЛАДОВИХ ВАНТИ НА ЇЇ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН

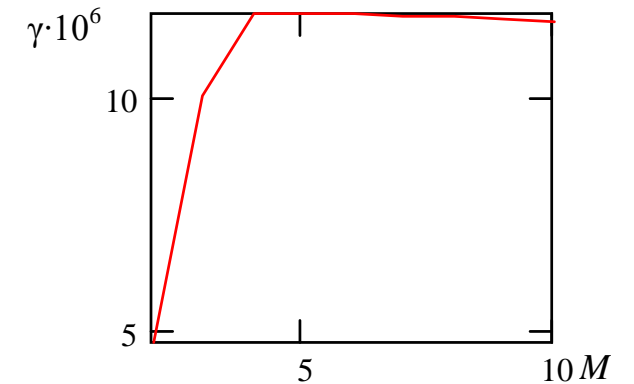
Показники НДС ванти на ділянці з лінійним деформуванням

Рис. 23 – Залежність переміщень ушкодженого волокна від кількості волокон в шарі ванти за лінійного закону деформування; а) в перерізі $z = 0$, б) в перерізі $z = l$
 1 – волокна укладені за схемою $2 \times M$
 2 – волокна укладені за схемою $M \times M$

Рис. 24 – Залежність максимальних навантажень волокон у разі розриву суцільності кутового волокна за лінійного закону деформування
 1 – волокна укладені за схемою $2 \times M$
 2 – волокна укладені за схемою $M \times M$

Рис. 25 – Залежність максимальних кутів зсуву матеріалу матриці двохшарової ванти з ушкодженим кутовим волокном від кількості волокон в M шарах ванти складеної за схеми $2 \times M$ за лінійного деформування її складових

- ❖ **Нелінійність деформування несуттєво впливає на характер залежності максимальних кутів зсуву матеріалу матриці.** Екстремальні їх значення менші;
- ❖ **Зростання кутів зсуву внаслідок нелінійного деформування волокон становить від 33 % за схеми 2×2 та 30 % за схеми $2 \times M$ ($M \geq 4$) за умови значення модуля розтягу волокон на нелінійній частині вдвічі меншій за лінійний.**

КОНТРОЛЬ РОЗРИВІВ ТРОСІВ КОМПОЗИТНИХ ВАНТОВИХ КАНАТІВ

Електричний опір композитних вантових канатів

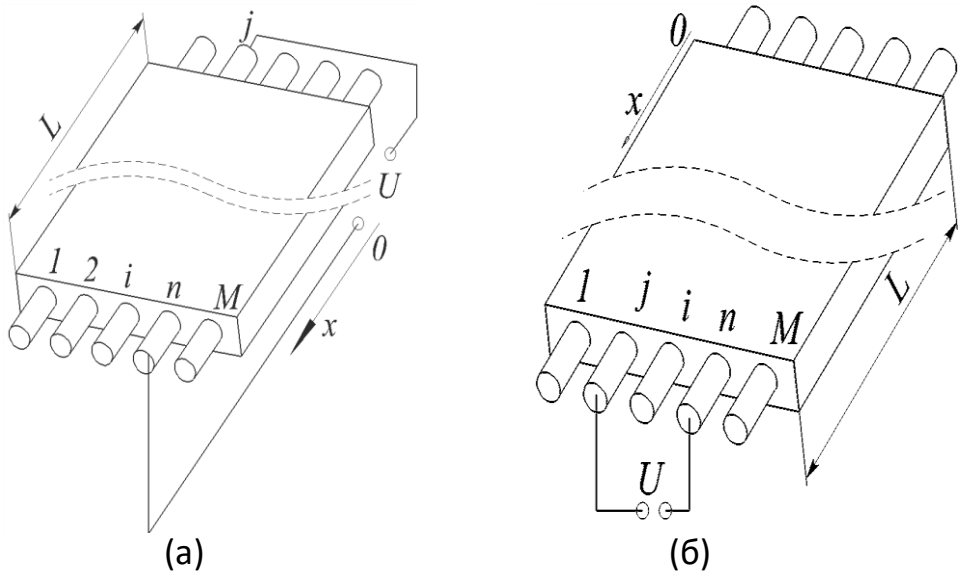

Рис. 26 – Схеми підведення різниці потенціалів до тросів протилежних кінців канату (а), одного кінця канату (б)

Для випадку підведення струмів до тросів одного краю канату (рис. 26, б)

$$U_i = \frac{2r}{M} \sum_{m=1}^{M-1} \left[\left(\cos(\mu_m(n-0,5)) - \cos(\mu_m(j-0,5)) \right) \frac{e^{\beta_m x} + e^{-\beta_m x}}{\beta_m (e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L})} \cos(\mu_m(i-0,5)) \right]$$

$$I_i = \frac{2}{M} \sum_{m=1}^{M-1} \left[\left(\cos(\mu_m(n-0,5)) - \cos(\mu_m(j-0,5)) \right) \left(\frac{e^{\beta_m x} - e^{-\beta_m x}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}} \right) \cos(\mu_m(i-0,5)) \right]$$

Розподіл потенціалів у тросах $U_i = \sum_{m=1}^M \left(A_m e^{\beta_m x} + B_m e^{-\beta_m x} \right) \cos(\mu_m(i-0,5)) + ax + b$,

де A_m, B_m, a, b – сталі інтегрування, $\beta_m = \sqrt{2rq(1 - \cos(\mu))}$, $\mu_m = \frac{\pi m}{M}$

Значення струму в тросах $I_i = \frac{1}{r} \sum_{m=1}^M \left(A_m e^{\beta_m x} - B_m e^{-\beta_m x} \right) \beta_m \cos(\mu_m(i-0,5)) + a$

Для випадку підведення електричної напруги до протилежних країв каната (рис. 26, а)

$$U_i = \frac{2r}{M} \sum_{m=1}^M \left[\left(\frac{\cos(\mu_m(n-0,5)) + \frac{\cos(\mu_m(j-0,5)) - \cos(\mu_m(n-0,5))e^{\beta_m L}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}} \right) e^{\beta_m x} + \left(\frac{\cos(\mu_m(j-0,5)) - \cos(\mu_m(n-0,5))e^{\beta_m L}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}} \right) e^{-\beta_m x} \right] \frac{\cos(\mu_m(i-0,5))}{\beta_m} + \frac{r}{M} x$$

$$I_i = \frac{2}{M} \sum_{m=1}^M \left[\left(\frac{\cos(\mu_m(n-0,5)) + \frac{\cos(\mu_m(j-0,5)) - \cos(\mu_m(n-0,5))e^{\beta_m L}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}} \right) e^{\beta_m x} - \left(\frac{\cos(\mu_m(j-0,5)) - \cos(\mu_m(n-0,5))e^{\beta_m L}}{e^{\beta_m L} - e^{-\beta_m L}} \right) e^{-\beta_m x} \right] \cos(\mu_m(i-0,5)) + \frac{1}{M}$$

КОНТРОЛЬ РОЗРИВІВ ТРОСІВ КОМПОЗИТНИХ ВАНТОВИХ КАНАТІВ

Розподіл потенціалів у канаті з ушкодженим тросом

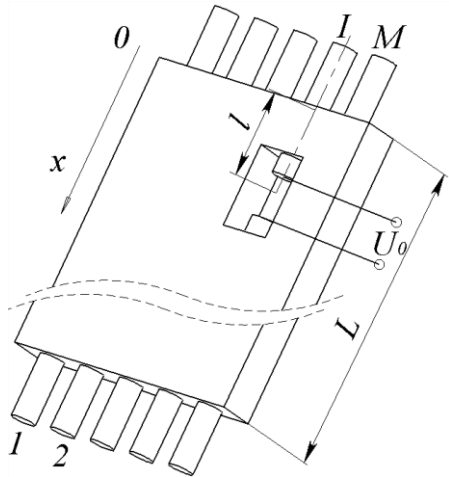

Рис. 27 – Умовна схема підведення напруги до кінців ушкодженого троса

Дві частини каната: $x < l$ та $x > l$

$$\text{умови в перерізі } x = l \quad I_{i,1} - I_{i,2} = 0 \wedge I_{i,I} = -1, \quad U_{i,1} = U_{i,2} = U_0 \begin{cases} 0 & i \neq I \\ 1 & i = I \end{cases}$$

Величина різниці потенціалів, що має бути прикладена для забезпечення проходження струму одиничної величини кінцями ушкодженого троса в перерізі розриву його неперервності

$$U_0 = -2 \frac{r}{M} \left(\sum_{m=1}^{M-1} \frac{\cos^2(\mu_m(I-0,5)) \beta_m}{\frac{e^{\beta_m l} + e^{-\beta_m l}}{e^{\beta_m(l-2L)} + e^{-\beta_m l}} - \frac{e^{\beta_m l} - e^{-\beta_m l}}{e^{\beta_m(l-2L)} - e^{-\beta_m l}}} \right)^{-1}$$

Абсолютна зміна електричного опору канату викликана розривом I -того троса, за умови проходження струму одиничної величини

$$\Delta R_{\rho} = |U_{n,\rho} - U_{j,\rho}|$$

Відносне зростання електричного опору $R_{\text{від},\rho} = \frac{|U_{n,0} - U_{j,0}| + |U_{n,\rho} - U_{j,\rho}|}{|U_{n,0} - U_{j,0}|}$

Залежності електричного опору від довжини каната

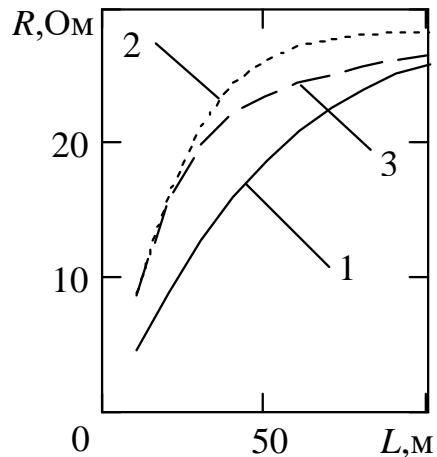
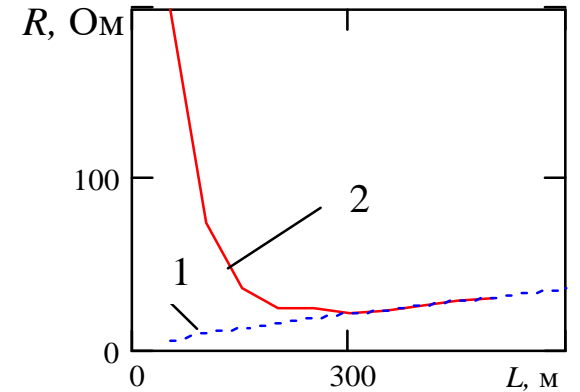

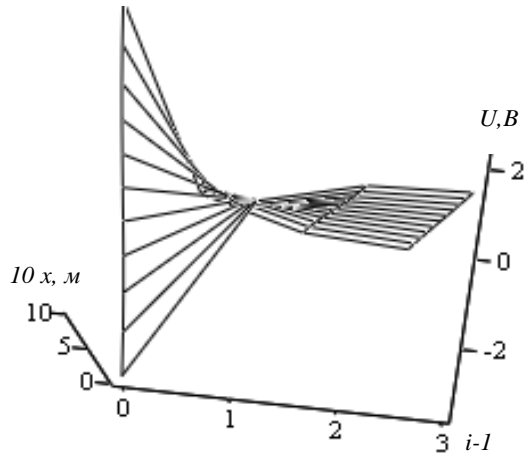
Рис. 28 – Залежності внутрішнього електричного опору канату R від його довжини L : 1 – для каната без ушкоджень, 2 – для випадку ушкодження першого троса посередині каната, 3 – для випадку ушкодження першого троса посередині каната та на відстані від перерізу підведення різниці потенціалів, що дорівнює 90% довжини каната

Рис. 29 – Залежність електричних опорів R зразка каната від його довжини L
1 – опір каната без ушкоджень тросів,
2 – опір каната з ушкодженим тросом

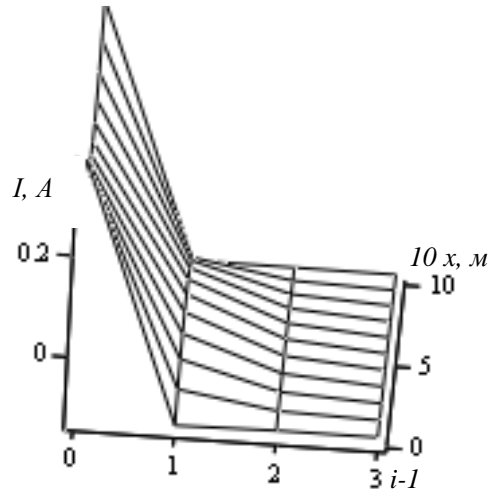

КОНТРОЛЬ РОЗРИВІВ ТРОСІВ КОМПОЗИТНИХ ВАНТОВИХ КАНАТІВ

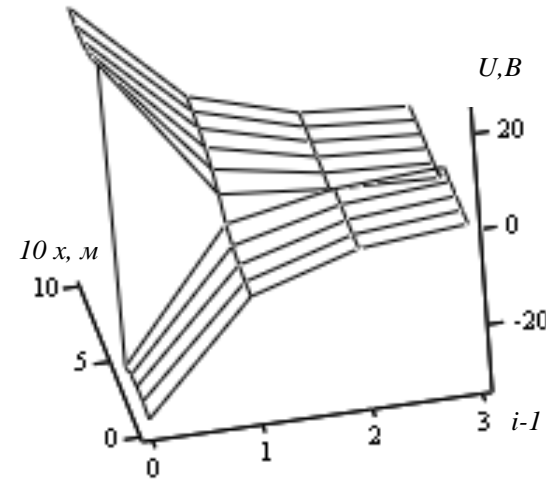
Залежності напруг та струмів у канаті довжиною 100 м без ушкоджень тросів та з ушкодженням першого троса у разі підведення струму до першого троса

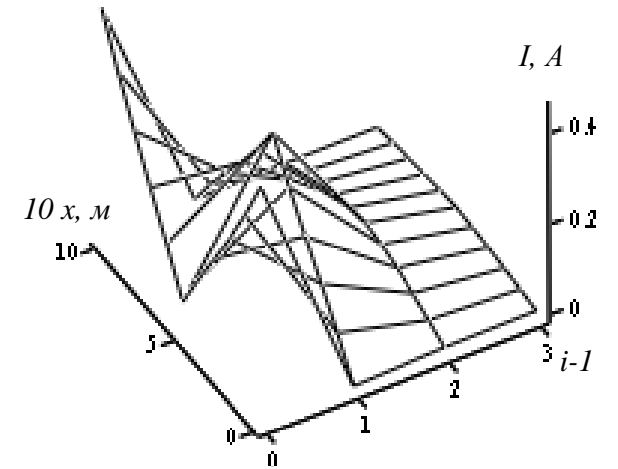
Рис. 30 – Розподіл електричних потенціалів в еластомерно-тросовому канаті без ушкоджених тросів

Рис. 31 – Розподіл струмів в тросах в еластомерно-тросовому канаті без ушкоджених тросів

Рис. 32 – Розподіл електричних потенціалів в еластомерно-тросовому канаті з ушкодженням посередині тросом

Рис. 33 – Розподіл струмів в тросах еластомерно-тросового каната з ушкодженням посередині тросом

- ❖ Отримані залежності дозволяють визначати внутрішній електричний опір еластомерно-тросового каната без розривів тросів та з розривами
- ❖ Значення струму, що проходить еластомерно-тросовим канатом за відомої схеми підключення можуть бути використані в якості діагностичного параметру у разі руйнування тросів

ВИСНОВКИ

- ❖ **Створено модель багат шарового структурно-ортотропного вантового тягового органа з комплексним урахуванням його конструкції та механічних властивостей його складових. Умови приєднання до споруди моделюються шляхом задання відповідних граничних умов.** Встановлено математичні залежності між параметрами ванти та показниками її напружено-деформованого стану.
- ❖ **Розроблено аналітичний алгоритм розрахунку** напружено-деформованого стану багат шарового тягового органа з комплексним урахуванням його конструкції, механічних властивостей його складових з ушкодженням довільним тросом та умов приєднання до споруди. Сформульовано умову міцності.
- ❖ **Побудовано модель взаємодії волокон ортотропного волоконного композиту, закріпленого кінцями, та з розривом** неперервності одного з його волокон. Встановлено вплив наявності та розташування розривів елементів армування закріпленої на споруді композитної ванти на її напружено-деформований стан. Встановлено характер впливу нелінійності деформування складових ванти на її напружено-деформований стан. Розроблено алгоритм розрахунку напружено-деформованого стану композитної ванти з комплексним урахуванням ушкодження волокна та нелінійної залежності деформацій складових ванти від напружень.
- ❖ **Розроблено технічні вимоги до системи контролю розривів тросів** еластомерно-тросового каната, що ґрунтується на контролі змін електричного опору цілого чи пошкодженого каната при різних схемах підключення засобу контролю. Розробка та впровадження такої системи сприятиме підвищенню безпеки експлуатації еластомерно-тросового каната.
- ❖ **Розроблено наукові основи створення, розрахунку та використання як елементів утримування у відновлених конструкціях, будівлях і спорудах структурно-ортотропних композитних вантових канатів.** Ґрунтуючись на цьому, запропоновано технології швидкого відновлення зруйнованих капітальних конструкцій, будівель і споруд, у першу чергу, Харкова, Запоріжжя, Херсона, Миколаєва, Сум, Чернігова, Дніпра, Одеси, що полягають у реалізації нової концепції їх зведення з використанням багат шарових композитних вантових канатів заданої тягової спроможності. Технологія відбудови споруди конкретного типу отримується налаштуванням представлених в роботі моделей та алгоритмів розрахунку під особливості напружено-деформованого стану багатпараметричних структурних складових споруди, а умови експлуатації та приєднання композитного вантового каната задаються відповідними граничними умовами.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ

- ❖ **Соціально-економічний ефект** роботи полягає у створенні вітчизняного науково-технічного продукту, який за своїми характеристиками є конкурентоспроможним на світовому ринку, та є базою розвитку галузей високотехнологічного виробництва, міського та промислового будівництва. Використання запропонованих підходів у комплексі із застосуванням нових матеріалів та конструкцій, відповідає сучасним світовим тенденціям, а для України є визначальним щодо стратегії воєнного, післявоєнного, міського та промислового будівництва.

КІЛЬКІСТЬ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА РОБОТОЮ

- ❖ 3 розділи колективних монографій, у т.ч. 3 у зарубіжних виданнях,
- ❖ 20 статей (у т.ч. 4 у виданнях, що індексуються у Scopus),
- ❖ 2 тези доповідей (одноосібних),
- ❖ Отримано рішення про державну реєстрацію 1 корисної моделі.

ВІДОМОСТІ ПРО ЦИТУВАННЯ

	Власне ім'я та прізвище кожного з авторів роботи	Згідно з базами даних (посилання за останні 5 років)					
		Web of Science кількість посилань / h-індекс		Scopus кількість посилань / h-індекс		Google Scholar кількість посилань / h-індекс	
1	Сергій ОНИЩЕНКО	0	0	36	3	81	3

